

A photograph of Hønefoss kirkegård (Hønefoss Cemetery). The scene is filled with numerous dark, rectangular gravestones of varying sizes scattered across a green lawn. In the background, a white church with large arched windows and a steeple is visible. Several large, leafy trees are scattered throughout the cemetery, casting shadows on the grass. A bright sun flare is visible in the upper left corner, creating a lens flare effect. The overall atmosphere is peaceful and historical.

Historisk
vandring på
Hønefoss kirkegård

Innhold med stedsangivelse på kirkegården

Nr	Navn	Side
1	Christen Roede Krefting	6
2	Kaare Krabbe Filseth	8
3	Georg Robert Scirmer	9
4	Carl Sætre	11
5	Harald Henschien	12
6	Abraham Hval	14
7	Konrad G Knudsen	15
	Borgar Knudsen	16
8	Johan Fredrik Krohn	17
9	Caspar Rumi	18
10	John Solumsmoen	20
11	Oluf O Aalde	21
12	Elling M Solheim	22
13/14	Krigsminner	24
15	Ole Røsholm	26
16	Ole Waagaard Tandberg	28
17	Thisted / Bache / Fonnum	30
	Hagbarth Thisted	31
	Bernhard Bache	34
	Helge Fonnum	35
18	Julius Bendixen	36
19	Maren Glatved	38
20	Gulbrand Johnsen Skøien	39
21	Fridthjof Jørgensen	41

Hønefoss kirke med gravkapellet til venstre. Utsnitt fra foto tatt av Anders Beer Wilse i 1903

Hønefoss kirkegård

Hønefoss kirkegård ble innviet samtidig med Hønefoss kirke den 10. desember 1862. Tomten til kirkegården, sammen med kirketomten, ble fradelt fra eiendommen til skreddermester Pedersen. Ved innvielsen ledet biskop Arup og prost Thurmann menigheten i en prosesjon rundt kirkegårdens grenser.

I 1908 ble kirkegården utvidet mot nordsiden, langs elva. Dette skjedde ved at et areal ble kjøpt fra Hagbarth Thisted for 3.500 kroner. Den nye delen av kirkegården ble innviet den 15. august 1914.

I 1945 anbefalte kirkevergen at kirkegården trengte ytterligere utvidelse. Tre år senere vedtok bystyret å kjøpe ytterligere 8.006 kvadratmeter for å møte behovet.

Et nytt krematorium ble bygget på kirkegården i 1970, som en del av en videre utvikling av området for å sikre tilstrekkelige tjenester for byens befolkning.

Kilder:

Hønefoss Kommune: Hønefoss, Byens historie, 1915 side 126

Ringerikes Blad 16.1.1948

Ringerikes Blad 10.1.1970

Hønefoss gravkapell

Gravkapellet ble oppført i 1902 av byggmester Simen Torgersen. Prislappen var kr 5.000,-, et beløp som ble finansiert fra overskuddet i Hønefoss

Brændevinssamlag. I begynnelsen ble kapellet lite brukt fordi folk nødig ville bryte den gamle skikken med begravelse fra hjemmet. Etter hvert ble kapellet benyttet til alle begravelser. Med det vakre tråkkeorgelet (gitt av grosserer Bjørklund, Kristiania), lune gardiner og draperier, vakre kandelabrer på høye sokler (gitt av ingeniør Ole Waagaard Tandberg), moderne marskalkstaver m.m. ble kapellet et verdig sted for begravelser.

I 1907 ble det for samlagsmidler anskaffet en vakker likvogn. Den ble første gang brukt 16.juli 1907 i sognepresten i Hole, Rynnings begravelse. Den ble brukt fra hjemmet ved alle begravelser. Kommunen stilte likvogn, gravkapell med marskalkstaver til gratis disposisjon. Kommunen lønnet også organisten som spilte ved alle begravelser. Fra 1914 overtok kommunen alle begravelseskostnadene for byens innbyggere.

Kilder:

Hønefoss Kommune: Hønefoss, Byens historie, 1915 side 126

En historisk vandring på Hønefoss kirkegård

Hønefoss kirkegård står som et symbol på kontinuitet og fellesskap. Den minner oss om at vi alle er en del av en større historie, og at vi har et ansvar for å bevare vår fortid for kommende generasjoner. Gjennom å bevare og utforske historien til kirkegården, kan vi lære om våre røtter, våre verdier og det som binder oss sammen som samfunn.

En gravstein kan fortelle om et liv fullt av eventyr og utfordringer, eller det kan minne oss om de små øyeblikkene som utgjør livets vev. Gjennom disse historiene blir kirkegården ikke bare et sted for sorg og minnesmerker, men også et levende museum som belyser livet og arven til de som har gått før oss.

En tidslinje gjennom kirkegårdens historie ville avsløre et nettverk av fortellinger knyttet til gravminner som står som monumenter over tidens gang. Hver gravstein bærer med seg historien til en person, en familie, eller til og med et samfunn. Fra krigsveteraner som ga sitt liv for sitt land til bemerkelsesverdige innbyggere som har formet Hønefoss' historie, hver grav har en historie å fortelle.

Slekt skal følge slekters gang, og Hønefoss kirkegård er en påminnelse om denne essensielle sannheten. Gjennom å skrive om dens historie og utforske gravminner som bærer på fortellinger fra fortiden og fram til i dag, kan vi berike vår forståelse av hvem vi er og hvor vi kommer fra. Hønefoss kirkegård er ikke bare et sted for de døde, men et levende testament til etterslektene.

Nordsiden av kirkegården med den gamle trekirken i bakgrunnen . September 2009.

Kirkegårdens første grav

1 Christen Roede Krefting (1789 - 1862)

Det Kreftingske gravkapell og gravkjeller fra 1713 i Tanum kirke er et viktig historisk minnesmerke. I over 200 år hvilte slekten sine døde i gravkjelleren under kapellet. Den eldste gravkjelleren ble bygget sammen med sakristiet og sto ferdig i 1672, og her ligger de eldste medlemmene av familien Krefting. Familien benytter fremdeles kapellet for hensettelser av urner etter sine avdøde.

Med tiden ble det slutt på å senke kister ned i gravkjellere, og i 1897 innførte "Kirkegårdsloven" at lik skulle begraves på kirkegårder. Christen Roede Krefting var en av de første i Kreftingfamilien som ble begravet.

Han var gift med Birgitte Marie Angell, født 11.5.1783 i Hadsel i Nordland, døde 26.10.1876 i Oslo.

Christen Roede Krefting var den første som ble gravlagt på Hønefoss kirkegård. Han var den siste i familien Krefting som bodde på

gården Viul. Christen Roede Krefting ble født på Viul 12. juli 1789 og døde på Egge gård ved Hønefoss 5. desember 1862. Han ligger begravet ved siden av sin søster Catharina Marja Ludovica Krefting (17.6.1787 - 1.2.1870).

Han ga 300 spesiedaler til den største kirkeklokken i den nyoppførte kirken. Den første begravelsen klokken ringte til, var hans egen.

Kilder:

- *Ringerikes Blad*, 5. august 1954
- *Asker og Bærum historielag, Skrift nr 43 - 2003, side 76*
- *Sveaas.net*
- *Kirkegårdskart 29.002*

2 Kaare Krabbe Filseth (1901 - 1944)

Den 19. september 1944 var den tristeste dag i Hønefoss under hele okkupasjonen. Den uhygggestemning, som etter hvert spredte seg utover byen og distriktet, vil aldri bli glemt. Riktignok hadde tyskerne og deres lakeiers arrestasjonstropper herjet stygt i løpet av sommeren, men vi hadde ihvertfall inntil da vært forskånet for eksekusjonstroppene (trodde vi, senere fikk vi kjennskap til Trandum). Redaktør Kaare Krabbe Filseth ble unntakstilstandens første offer. Han var blant de første på tyskernes dødsliste og ble feigt skutt ned like ved sitt hjem.

Tyskernes brutale fremgangsmåte forteller meget om Ringerikes Blads og redaktør Filseths holdning under krigen. Det var en daglig kamp mot fylkespresseleder, Pressedirektoratet, lagspresseleder, Orskommandanter og alle andre, som gjorde livet surt for en pressemann. Redaktør Filseths faste holdning skyldtes først og fremst hans fedrelandssinn, men også kampen for den frie presse spilte en avgjørende rolle for ham. Han var glad i sitt yrke og i "Ringerikes Blad". Han levde og åndet for sin avis. Avisen skulle representere distriktet og gjennom "Ringerikes Blad" nedla han et arbeide, som er blitt sterkt skattet i vide kretser. Redaktør Filseth hadde sine meningers mot og vek ikke fra den vei, som han mente var riktig. Det kunne derfor mangel på gang vanke kritikk, men den ringering som ikke leste "Ringerikes Blad" før de andre aviser fantes ikke.

Redaktør Filseths store interesse for sitt yrke ga seg utslag utenfor hans egen avis. Han var en meget aktiv organisasjonsmann og gjorde et meget godt arbeide i de presseorganisasjoner han deltok i. Buskerud Krets av Norsk Presseforbund var han i flere år nestformann og han var med i styret i Norsk

Redaktørforening. Alle som møtte ham på Norsk Presseforbunds årsmøter og på presseferder, vil minnes ham som en interessert kollega og en kjær venn.

Kaare Filseth var sønn av den kjente pressemann, redaktør Johan Filseth i Gud-

brandsdølen, og vokste opp på Lillehammer i et miljø hvor den nasjonale strømning var sterk og hvor en rekke av landets prsonligheter passerte revy. Hans innstilling ble sterkt preget av dette. Hans horisont ble vid og hans interesser omfattende. Her skal bare nevnes at han elsket sin store boksamling og gikk med levende interesse inn for museumssaken. Vi kan heller ikke undlate å nevne naturvennen Kaare Filseth. Hans kjærlighet til naturen brakte

ham til skogs og til fjells - til Nordmarka, Ådalsfjellene, Soknedalen og ikke minst til Vassfaret.

Kaare Krabbe Filseth var født på Lillehammer 24.april 1901 av foreldre redaktør Johan Filseth og Laura Anna Emilie, født Krabbe. Moren var dansk. Han gikk middel-skolen på Lillehammer, gymnaset ved Stabæk høi pensjonatskole, ble redaksjonssekretær i farens avis "Gudbrandsdølen" 1920-23, var sekretær i Folkeforbundets Informasjonsavdeling i Geneve 1923-24, igjen redaksjonssekretær i "Gudbrandsdølen" 1924-27 og redaktør av samme avis 1927-31. I 1931-34 var han journalist i "Ringerikes Blad", redaksjonssekretær fra 1934 til 1937, da han ble bladets redaktør.

Kilder:

Norsk Presseforbund 1947: *Pressen i Buskerud 1917 - 1947*, side 118-119
Folketelling 1920 for Lillehammer kjøpstad
Folketelling 1920 for Bærum herred

3 Georg Robert Schirmer (1845 - 1917)

Georg Robert Schirmer (født 25. desember 1845 på Odals Verk i Sør-Odal, død 17. mai 1917 i Ringerike) var en norsk forfatter, ordfører, sorenskriver og stortingsrepresentant. Han var ordfører i den tidligere kommunen Norderhov, som nå er en del av Ringerike, fra 1876 til 1892 og sorenskriver på Ringerike fra 1893 til 1908. Schirmer representerte Buskerud på Stortinget for Høyre fra 1901 til 1903.

Familie

Georg Robert Schirmer ble født 25. desember 1845, som eldst av tre brødre, to søstre og en pleiesøster. Moren Lisbet Sjønnedatter kom fra Berger i Sør-Odal, og faren Bernhard Schirmer kom til Norge fra Tyskland som 19-åring. Bernhard arbeidet for Andreas Grüning, som eide jernverket Odals Verk. Familien bodde på Fulusagen, en plass tilknyttet jernverket.

Karriere

Schirmer begynte på omgangsskole i Taulbygda i Odalen. Som elleveåring startet han på en privatskole i Stange og fikk senere privatundervisning på prestegården Strøm i Sør-Odal. I 1864 tok han eksamen artium ved Heltbergs studentfabrikk i Oslo og bestod anneneksamen året etter. Schirmer fikk økonomisk støtte til sin utdanning fra sognepresten i hjembygda på grunn av familiens dårlige økonomi etter farens mislykkede skoghandel. Da Andreas Grüning gikk konkurs, flyttet Schirmer til Oslo og tok arbeid som huslærer i Elverum. Senere studerte han jus og avla juridisk embedseksamen med laud i 1871.

Som nyutdannet jurist begynte Schirmer å arbeide hos sorenskriver Rye i Ringerike. Der møtte han Bolette Lundesgaard fra Hovland, som han senere giftet seg med i Lunder kirke 25. mars 1874. Paret bodde på Bråten i Ringerike, hvor deres eneste barn, Hildur, ble født 31. mars 1875. Schirmer startet sin egen sakførerpraksis i 1876 og ble valgt inn i herredsstyret i Norderhov samme år. Som 31-åring ble han valgt til ordfører i Norderhov, en stilling han hadde til 1892. I 1893 flyttet familien til Elvebakken i Ringerike, og Schirmer ble fast sorenskriver. Fra 1900 til 1903 representerte han Høyre på Stortinget og var medlem av Protokollkomiteen og Næringskomité nr. 2. Han trakk seg som sorenskriver i 1908 på grunn av sviktende syn.

Georg Robert Schirmer døde 17. mai 1917. Begravelsesseremonien ble holdt i Norderhov kirke, og han ble begravet i Hønefoss. Ringerikes Blad skrev at han hadde inngående kunnskaper om historie, zoologi og botanikk, og at han hadde et poetisk gemytt.

«Je veit ei vakker jente»

Schirmer skrev den kjente visa «Je veit ei vakker jente» som 18-åring etter et ungdomssvermeri i Odalen. Visa, skrevet på odalsdialekt, ble oversatt til nynorsk og inkludert i «De norske Studenters Visebog» i 1871, datert til 1863. Melodien er en gammel folkemelodi, og den nynorske versjonen ble inkludert i samlingen «Norske folkedansar», og ble kjent som en folkevise. Sangen har senere vært med i flere sang- og visebøker, inkludert «Den gode vise» av professor Bjarne Berulfsen, hvor den gjengis i originalspråket. Handlinga i visa er knyttet til Blomstertjerna på Odals Verk og er den eneste kjente visa etter Georg Robert Schirmer.

Kilder:

Wikipedia

Ringerikes Blad, 21.10.1967

Nordre Odalen Kulturminnelag

Steinhamar, August: Norderhov sogneselskap gjennom 100 aar, J.Chr. Gundersens boktrykkeri, Kristiania 1910, side 136

4 Carl Sætre (1884 - 1948)

Selv om han ikke var med helt fra begynnelsen, er det navnet Carl Sætre de fleste forbinder med Hønefoss Bryggeri.

Den 29. desember 1854, to år etter at Hønefoss fikk bystatus, ble det konstituert et interessentskap for å opprette et såkalt bayerølbryggeri. Forhandlingsprotokollen nevner følgende sju parthavere:

- Doktor Schjong, Hønefoss
- Lensmann Ohlsen, Jevnaker
- Bryggmester Conrad Ohlsen, lensmannens sønn, Jevnaker
- Johannes Bjertnæs, Jevnaker
- Landhandler Gaarder, Gran
- Proprietær Tharald Berg, Gran
- Organist Hans Grinager, Gran

Bare en av parthaverne var fra Hønefoss, nemlig dr. Arnt Johan Schjong (1814 – 1889).

Alle de andre var fra Hadeland.

Til å begynne med het selskapet "Ringeriges og Hadelands Bryggeri". I 1875 byttet foretaket navn til Hønefoss Bryggeri A/S.

De største partseierne i bryggeriet var dr. Schjong og lensmann A. Ohlsen med henholdsvis 1/4 og 1/2. Conrad Ohlsen eide 1/8 og de øvrige 1/32 hver.

Bryggeriet ble startet med en kapital på 16 000 spesiedaler, som i 1875 ble forhøyet til 24 000 spesiedaler og i 1899 til kr. 200 000.

Carl Sætre kjøpte i 1916 aksjemajoriteten (ca. 70 %) i bryggeriet.

Det var under Carl Sætre at bryggeriet i 1930 lot oppføre Sundøya i Tyrifjorden, tegnet av arkitektene Bjerke og Eliassen. Sundøya ble landets første funksjonalistiske bade- og restaurantanlegg

med overnattingstilbud. I dag er dessverre dette flotte bygget revet.

Men den initiativrike Carl Sætre har har allikevel etterlatt seg et flott og stilrent bygg som vi i dag kjenner som Bryggerigården.

Carl Sætre døde i 1949, og hans to sønner, Haakon og Øystein, overtok som eiere og drivere inntil bryggeriet ble nedlagt i 1963. Haakon som disponent og Øystein som driftsbestyrer.

På begynnelsen av 1920-åra telte arbeidsstokken i vinterhalvåret 25–30 menn og kvinner. I sommermånedene var tallet ofte oppe i 40 pluss funksjonærer. I jubileumsåret 1954 var det 60 ansatte ved bedriften. En kan derfor trygt betegne Hønefoss Bryggeri som en hjørnesteinsbedrift i Hønefoss og Ringeriksregionen.

Kilde: Paule, Thorbjørn: "Hønefoss Bryggeri", Hefte Ringerike 2008, side 39

5 Harald Henschien (1902 - 1968)

Foto: Wikimedia/Ukebladet NÅ

Harald Henschien var en norsk musiker, komponist og forretningsmann. Han er særlig kjent som en av sin samtids mest fremtredende utøvere på trekkspill, samt grunnlegger av Norges eneste trekkspill-fabrikk.

Bakgrunn

Henschien ble født på Øvre Eiker, men bodde mesteparten av sitt voksne liv i Hønefoss. Gjennom konserter, turnévirk-somhet, et stort antall grammofoninn-spillinger og opptredener i radio ble han en av de mest markante trekkspillutøverne i første halvdel av 1900-tallet. Han begynte å spille trekkspill som femåring, startet med et énraders durspill, men gikk snart over til kromatisk trekkspill. Allerede i tenårene var han aktiv med konserter og turneer, og vant sin første trekkspillkonkurranse i Odds turnhall i Skien i 1919.

Musikervirksomhet

Henschien var blant de første norske musik-erne som opptrådte i radio etter etableringen av dette mediet i Norge i 1925. Han spilte inn sine første grammofonplater i 1923, og var utover 1920- og 1930-tallet blant Norges mest aktive og populære grammofonartister. Et høydepunkt i hans karriere var en kritikerrost konsert i London i 1950, hvor han spilte trekkspillduetter med sin elev Erik Tronrud. Under samme Englands-opphold satt Henschien i juryen under en internasjonal trekkspillkonkurranse i Royal Albert Hall i London.

Komposisjoner

Som komponist var Henschien svært produktiv. Hans komposisjoner, som i stor grad er virtuos underholdningsmusikk for trekkspill, gammeldans og slagere, har i mange generasjoner vært en del av standar-drepertoaret blant skandinaviske trekk-spillere.

Samarbeid

Henschien samarbeidet med mange musikere i løpet av sin karriere. Tidlig på 1920-tallet spilte han duetter med trekk-spilleren Alf Hansen, og sammen spilte de inn flere grammofonplater. I 1928 etablerte han Henschien Trio, som besto av pianisten Gunnar Søberg og fiolinisten Trygve Johannessen. Etter Johannessens død i 1939 overtok Jacob Scharff som trioens fiolinist. Henschien Trio var gjennom hele 1930-tallet et av Norges mest populære underholdningsensembler, og de spilte både instrumentalmusikk og akkompagnerte sangartister som Jens Book-Jenssen.

På slutten av 1930-tallet hadde Henschien også sitt eget orkester, Henschiens trekk-spillorkester, som besto av 10 musikere, inkludert Erik Tronrud, Karl Andersen og Kåre Korneliussen.

Forretningsdrift og trekkspillproduksjon

Henschien var en aktiv og allsidig forretningsmann. Allerede i 1924 overtok han driften av Schongslunden Sommerteater på Hønefoss og startet samme år en musikkforretning i byen. I 1919 jobbet han i musikkforretningen til Ingel A. Myhrbraaten i Drammen, hvor han utviklet en interesse for trekkspillets konstruksjon. På midten av 1930-tallet startet han produksjon av trekkspill, først i verkstedet til musikkforretningen, og senere ved Henschiens trekkspillfabrikk på Hønefoss. Fabrikken var særlig aktiv etter andre verdenskrig og hadde på det meste rundt 70 ansatte. Fabrikken produserte rundt 12 000 trekkspill frem til cirka 1959. Her ble det spesialprodusert et trekkspill til Calle Jularbo. Hønefossmannen Steinar Eriksen eier i dag dette instrumentet.

Forlagsvirksomhet

Henschien hadde sitt eget musikkforlag, H. Henschien – Noteforlag, hvor han utga både sin egen og andres musikk. Forlaget utga blant annet en serie hefter med «Populær trekkspillmusikk i lett arrangement» og en korrespondanseskole i trekkspill som ble populær i hele Skandinavia. I perioden 1941 til 1961 var Henschien utgiver av musikkmagasinet «Rytme», som fokuserte på trekkspillrelatert stoff og annen populærmusikk. Blant samarbeidspartnerne for magasinet var Leif Berg og Arnt Haugen, som i perioder var redaktører.

Komposisjoner (utvalg)

Piccolo-polka

Konsert-mazurka

Grand-mazurka (Selånger-hambo)

Ved fjorden, vals

Muntre toner, vals

Gutten i Røiken, reinlender

Ildfluen, reinlender

Veslefrikk, vals

Den hvite seiler, vals

Oktobervals

Prins Haralds honnørmarsj (Favoritt-marsj)

Accordeonisten, marsj

Humoristisk fantasi over «Pål på Haugen»

Accordeon-polka

Fakta om Harald Henschien

Født: 6. mai 1902, Øvre Eiker, Buskerud

Død: 21. juni 1968, Ringerike, Buskerud

Virke: Trekkspiller og forretningsmann

Foreldre: Gårdbruker Theodor Cathrinus Henschien (1855–1919) og Helga Halstensdatter Gullingsrud (1872–1954)

Ektefelle: Gift i 1925 med Olga Kristoffersen (7.12.1904–27.10.1975), datter av sagbruksarbeider Johan Kristoffersen (1867–1960) og Emma Olsdatter (1867–1906)

Kilde:

Svendsrud, Håvard: Harald Henschien i Store norske leksikon på snl.no. Hentet 28. juni 2024 fra Store norske leksikon.

6 Abraham Hval (1885 - 1963)

Abraham Hval er et navn som kanskje ikke er kjent for alle i Hønefoss, men hans gravminne på Hønefoss kirkegård er bevaringsverdig. Hval tilbrakte mesteparten av sitt liv i Ådalen, noe som forklarer hvorfor han er mindre kjent i selve Hønefoss.

Bakgrunn

Abraham Hval ble født 2. september 1885 og var eldste sønn av Ole Andreas Hval. Da han var 27 år gammel, overtok han familiegården og den store skogeiendommen. Året etter, i 1913, giftet han seg med Thea Halvorsen (født 12. mars 1887) fra Tønsberg. Sammen fikk de seks barn – fem døtre og en sønn.

Både Abraham og hans far var musikkinteresserte. I 20-årene spilte Abraham fiolin og var med i gruppen "Lykkjekara".

Karriere og samfunnsengasjement

Abraham Hval var en svært aktiv person, involvert i mange ulike aktiviteter og verv. Han drev med kjøp og salg av eiendommer og hadde flere perioder som medlem av herredsstyret og skolestyret. Han var også ligningsmann og takstmann, og på sine eldre dager fungerte han som kirkeverge.

Familieliv

Thea Hval døde 26. mars 1952 og ligger begravet på Hval kirkegård. I dødsannonсен i avisen stod det at "begravelsen hadde

funnet sted". Abraham giftet seg på nytt 19. februar 1955 med Alpha Scønholtz (født 25. desember 1906 i Lier). Navnet hennes er feilstavet som "Alpa" på gravsteinen, men hun skrev det selv som "Alpha". Som barn ble Alpha satt ut til familien Nilsen av Sylling fattigvesen, og ti år senere bodde hun og hennes søster Viktoria som stedøtre hos familien Berg i Drammen. Før hun giftet seg med Abraham, arbeidet Alpha som sanitetssøster og bodde i Ullerålskata 53 i Hønefoss. Hun var også svært engasjert i speiderarbeidet.

Tragedie

I 1963 bodde Alpha og Abraham i Nansenveien 14G på Vesterntangen i Hønefoss. Abraham, som da var 77 år gammel, var dårlig til bens og brukte to krykker. Ved 11-tiden om formiddagen den 21. juni 1963, etter å ha handlet på Samvirkelaget, ble han påkjørt av en stor personbil. Bilen hadde en sjåfør som fikk et illebefinnende, og begge mennene døde på stedet etter at Abraham ble slept med ca. 13 meter før bilen stanset.

Begravelse

Abraham Hval ble begravet fra den katolske kirken og ligger på Hønefoss kirkegård.

Kilder:

Ringerikes Blad 22.6.1963, 7.4.1952, 30.8.1945

Folketellinger 1910 og 1920

7 Konrad Gustav Knudsen (1890 - 1959)

Konrad Gustav Knudsen (født 19. august 1890, død 16. juni 1959) var en norsk politiker, maler og journalist, mest kjent for å ha huset Lev Trotskij under hans asyl i Norge.

Konrad Knudsen var født i Drammen, faren var maler, og Konrad tok samme yrke. Han avsluttet handelsskolen i 1904, og arbeidet som maler i Drammen inntil 1908, da han reiste til USA. Der arbeidet han som maler, tømmerhogger, bygningsarbeider, og ble etterhvert redaktør i en lokal norskspråklig avis.

Han kom tilbake til Drammen i 1920, og var arbeidsleder for malere inntil 1923, da han fikk en stilling som redaktør i avisen «Fremtiden» i Hønefoss, en stilling han hadde de neste 13 årene. Fra 1921 hadde han forskjellige verv innen Arbeiderpartiet, og ble innvalgt på Stortinget i 1937 for Buskerud, der han var inntil 1957.

I 1935 fikk Leo Trotskij innvilget politisk asyl i Norge. Da han kom til landet i juni samme år, ble Konrad Knudsen bedt om å huse ham, og Trotskij og hans kone bodde hos familien Knudsen på Veksal i Heradsbygda fram til september 1936.

Regjeringen besluttet senere å inndra Trotskij's rett til politisk asyl og internerte ham på Hurum fram til han ble sendt til Mexico noen måneder senere.

Under andre verdenskrig var Knudsen først i Sverige, deretter i Canada og USA, hvor han arbeidet for Regjeringens infomasjonskontor, og i riksrevisjonen. Han var utnevnt som riksrevisor i Stortingets riksrevisorkollegium fra 1949 til 1957.

Konrad Knudsen omkom i en bilulykke på sitt eget tun på Veme. Han og hans kone hadde vært på besøk hos noen venner i Hønefoss og skulle sette bilen inn i garasjen. Begge hadde gått ut av bilen da den begynte å rulle bakover. Knudsen forsøkte å hoppe inn i bilen for å trække på bremsen, men rakk det ikke. Bilen

Konrad Gustav Knudsen
(Foto: Stortingsarkivet / Borgens Atelier)

skled utfor en skråning og Knudsen fikk bilen over seg.

Han ble gravlagt på Hønefoss kirkegård den 20.juni.

Kilder:

nn.wikipedia.org, Konrad Knudsen
19.9.2024

no.wikipedia.org, Konrad Gustav Knudsen
19.9.2024

Ringerikes Blad 16.6.1959

Oddvar Høidal: Trotskij i Norge, Spartacus forlag 2009

7 Borgar Knudsen (1921 - 1945)

Borgar Knudsen var sønn av stortingsmann Konrad Knudsen. Han ble rapportert savnet den 11. februar 1945 etter et angrep på en fiendtlig transportkonvoi i Nederland.

Borgar Knudsen tok del i kampene i Gudbrandsdalen i 1940. Samme høst fulgte han sine foreldre over til Sverige og senere til Canada. Her fullførte Borgar utdanning som flymekaniker, før han meldte seg som frivillig til flyvåpenet. Sommeren 1943 kom han til England.

Flere ganger gjorde han rekognoseringsturer over Norge og Tyskland.

Etter landingen i Normandie i juni 1944, flyttet de norske flyskvadronene over til Frankrike, senere til Belgia og Nederland. Borgar var med fra første dag på kontinentet, inntil han ble skutt ned den 11. februar, truffet av Flak antiluftskyts. Da var han på det nærmeste klar til 6 måneders avløsning.

"Jeg teller nå dagene", skrev han i sitt siste brev til foreldrene.

Borgar Knudsen var født 25. mai 1921 og ble bare 24 år gammel. Borgar, som var en kjent skihopper allerede før 1940, ble kanadisk mester i 1942.

Fenrik Borgar Knudsen (Foto: Fremtiden)

Kilder:

Avisa Fremtiden 21.6.1945

Nordisk Tidende 1.3.1945

8 Johan Fredrik Krohn (1835 - 1890)

Johan Fredrik Krohn ble født i Christiania (nå Oslo) 5. desember 1835 og døde 18. februar 1890 i Hønefoss, 54 år gammel. Han var en fremtredende redaktør, boktrykker og politiker. Krohn begynte sin karriere i boktrykkerlære hos Christian Schibsted i Christiania.

Politisk karriere

Krohn var ordfører i Hønefoss fra 1879 til 1885 og var varaordfører da han døde. Han hadde flere verv, inkludert rollen som foliiskommissær. Midt på 1880-tallet var det sterke motsetninger mellom partiene Høyre og Venstre i Hønefoss. I et jevnt valg i desember 1884 ble Krohn forbigått av venstremannen Prydz og ble ikke gjenvalgt som ordfører.

Redaktør og boktrykker

I 1859 tok Krohn over redaktøransvaret for **Ringeriges Ugeblad** (nå **Ringerikes Blad**), som faren Johan Jørgen Krohn hadde etablert 17. januar 1845. Han var redaktør for avisen i 31 år, og den ble utgitt to ganger i uken. Krohn drev også et leiebibliotek med "nye og eldre verk," som inkluderte omtrent 2000 bind. I tillegg solgte han skolebøker, annen litteratur, papir, blekk og andre skrivesaker. På 1870-tallet begynte Krohn å uttrykke en konservativ politisk linje i sine redaksjoner. På 1880-tallet støttet han aktivt "Ringerikslinjen," en direkte jernbaneforbindelse mellom Sandvika og Hønefoss, som var ment som første ledd i anlegget av Bergensbanen gjennom Hallingdal. I denne perioden ble han regnet som en av Hønefoss' mest fremtredende borgere.

Personlig liv

Krohn var gift med Antonie Owren, datter av Ole Anton Owren, fogd i Ringerike. Sammen fikk de seks barn:

1. Johan Owren Krohn (f. 1874)
2. Ragnhild Martine Louise Krohn (f. 1875)
3. Ole Anton Jørgen Krohn (f. 1877)
4. Marie Antonie Krohn (f. 1880, d. 1881)
5. Fredrik Krohn (f. 1881)
6. Ivar Trygve Krohn (f. 1883)

Ved sin død fikk han en begravelse på byens bekostning, noe som reflekterer den respekten han hadde opparbeidet seg gjennom sitt virke.

Kilder

Wikipedia

Folketellingen i 1865

R.Sommerfelt Holst: Slekten Krohn fra Kronborg og Ringerike, side 80. Morten Johansens Boktrykkeri 1931

Røste, Oddvar: Ringerikes Blad 150 år - En varde i distriktet. Ringerikes Blad 1995.

9 Caspar Rumi (1848 - 1909)

Rumi-familien innvandret til Norge fra Italia på slutten av 1700-tallet. Gravminnet på Hønefoss kirkegård omfatter flere navn.

Her finner du åtte navn fordelt på tre generasjoner. Ett sett besteforeldre og apoteker Rumi med kone og fire barn. Ser du nærmere etter, finner du også navnet Stephanus Rumi. Hans navn er inngravert på gravstøttens sokkelplate. Han var ikke yngst, men den siste som døde av søsknene. Gravstøtten var da fulltegnet og steinhoggeren måtte trolig gjøre et valg hva angår navneplassering.

Apoteker Caspar Rumi flyttet til Hønefoss i 1877.

Han hadde gått i apoteketlære og avla medhjelpereksamen i 1869 hvorefter han var ved Moss Apothek i vel ett år. I 1873 tok han Pharmaceutisk Examen og fikk deretter ansettelse ved Elephantapoteket i Christiania.

Caspar var bare 29 år gammel da han kom til Hønefoss. Her kjøpte han Ringerikes Apothek av apoteker Svendsen for kr 100.000. Samme år som han kom til Hønefoss, giftet han seg med Ovidia Jakobsen fra Christiania. Caspar Rumi deltok i byens næringsliv og var medlem av direksjonen i Hønefoss Sparebank og i ledelsen i Hønefos Brændevinssamlag.

Gravstøtten viser at den første som døde var hans lille datter Caroline Anna Stephanie. Hun døde av meslinger i 1882, bare 2 år gammel. I 1885 har Ovidia og Caspar fått ytterligere tre barn; Stephanus Nicolai (født 1881), Kathy (født 1883) og Caspar (født 1885).

Apoteket som Rumi kjøpte i 1878 lå i en trebygning i Stabells gate 10. Rumi rev denne bygningen og oppførte et helt nytt jugendinspirert bygg hvor han nyåpnet apoteket den 1. januar 1898. Den gangen ble det sagt at det var det flotteste bygget på Østlandet. Innredningen i apoteket var også av ypperste klasse.

På grunn av sviktende helse, solgte han apoteket i 1908. Han døde 21. april 1909. Enken og de tre barna flyttet deretter til Christiania.

Arvede penger

Man kan jo lure på hvordan en ung apoteker på 29 år kunne bli opp 100.000 kroner for å kjøpe et apotek i 1878? Det var jo et formidabelt beløp for en ung mann den gangen. Svaret er arv.

Den ene av de invandrede Rumi-brødrene, Stephanus, etablerte seg på slutten av 1700-

tallet med handelsvirksomhet i Christiania, Han giftet seg med Maria Harris, datter av sjøkaptein og handelsmann Bo Nilsson Harris fra Larvik. Bo Harris var såkalt lisensiert kaper, og kunne angripe og kapre utenlandske handelsskip langs norskekysten. Det er all grunn til å tro at Stephanus giftet seg med en velstående dame. Stephanus døde i 1805 og Maria Harris giftet seg etter hvert med sin svoger Gaspare. Sammen drev disse handelshuset Rumi & Kompagnie.

I 1817 fikk Marie og Gaspare en sønn som ble døpt Stephanus Nicolai Battista Rumi. Stephanus Nicolai avla teologisk embeds-eksamen ved universitetet i Christiania i 1843. I 1847 giftet han seg i det som nå heter Oslo domkirke med buntmakerdatter Josephine Caroline Werring. Deretter flytter de til Åsgårdstrand. Han ble aldri prest, men gikk inn for politikk og forretninger. Her blir deres eneste barn, Caspar Fredrik Baptist Rumi født i 1848. Stephanus Nicolai ble etter hvert ganske velstående og ble ordfører i kommunestyret. Men ca 1853 flytter familien på tre til Moss. Dette året døde også Gaspare, faren til Stephanus Nicolai. Velstående var han fra før, og nå fikk han arven etter Gaspares mange års forretningsdrift i Christiania.

Rundt 1870 hadde Rumi med partnere 4-5 seilskuter, hvorav de fleste gikk i trelastfart mellom England og Østersjøen. I 1892 solgte han fullriggeren Ellisif, og med dette var trolig skipsredereventyret over for "Cand." Rumi. Han døde i 1893.

Kilder:

Sandnes, Lars: «Historien som gravstøtten gjemmer», Ringerike Slektshistorielags hefte Hringariki nr 2, 2022, utdrag.

Apoteket som Rumi fikk oppført i 1898

10 John Solumsmoen (1892-1926)

Lensmann John O. Solumsmoen

Lensmannsmordene på Vågård fant sted den 22. august 1926, da to lensmenn ble drept ved gården Vågård nord for Hønefoss.

Bakgrunn

Fra april til august 1926 hadde ukjente gjerningsmenn stått bak flere skapsprengninger på Ringerike, og disse ble også knyttet til hendelser andre steder på Østlandet i forkant av dette. På kvelden den 21. august brøt de seg inn hos landhandler Vegger Strømmen ved Søndre Røste i Ådal. Der klarte de ikke å sprengte pengeskapet, men stjal sjokolade, dynamitt og et par morakniver. De stjal så en robåt og rømte på Ådalselva. Senere på kvelden tok de seg til en hytte ved Heensbrenna i Vågårdsåsen.

Lensmann John O. Solumsmoen fra Haug tok opp jakten sammen med politibetjent Grylling. I tretiden på natten måtte de ta pause og vente på dagslys. Grylling måtte trekke seg på morgenen, og i stedet kom lensmann Oluf O. Aalde fra Norderhov til stedet.

Drapene

I syvtiden på kvelden søndag 22. august kom de to lensmennene over gjerningsmennene. Solumsmoen og Aalde var ubevæpnet, bortsett fra politikøllene de bar. Det er usikkert hva som skjedde i de skjebnesvangre minuttene da lensmennene og skapsprengerne møttes. I firetiden neste ettermiddag ble det sendt ut letemannskaper, ettersom man ikke hadde hørt fra lensmennene. Meldingen om at de var funnet, kom inn klokken 17:25 den 23. august. En av de som var med, var Oddvar Aalde, sønn av et av ofrene, som tjenestegjorde ved Norderhov lensmannskontor. De to ble funnet like ved Vågård. Solumsmoen var skutt i hjertet, hadde to knivstikk i halsen og strupen skåret over. Han var død da letemannskapene fant ham. Aalde var fortsatt i live, men var hardt skadet. Han var skutt to ganger, gjennom høyre lunge og i pannen. Aalde ble båret til Øvre Vågård, og lege ble tilkalt, men det var lite man kunne gjøre for ham. I titiden på kvelden mistet han bevisstheten, og klokken 04:50 neste morgen ble han erklært død.

Saken fikk enorm oppmerksomhet og var på avisforsidene i mange dager. De to ble gravlagt samtidig fra Hønefoss kirke. Omkring 2000 mennesker møtte opp, deriblant finansminister Fredrik Ludvig Konow og justisminister Knud Øyen.

11 Oluf O Aalde (1872-1926)

Etterforskning

Aalde rakk å gi en beskrivelse av gjerningsmennene før han døde. Han fortalte også noe om hva som hadde skjedd med ham selv, men visste ikke hva som skjedde med Solumsmoen. Etter fire dager klarte politiet å finne identiteten til en av ranerne: Anton Imanuel Oskar Svensson. Svensken, også kjent under dekknavnene «Harald Fredrik Eklöv», «August Wilhelm Johansson» og «Östa-Linas pojk», var født i Kyrkefalla i 1891. Dette skal ha vært første gang en ukjent gjerningsmann i en drapssak ble identifisert ved hjelp av fingeravtrykk i Norge. Avtrykkene ble funnet på en kopp en av gjerningsmennene hadde drukket melk av under et innbrudd i en hytte – som tilfeldigvis tilhørte lensmann Solumsmoen. Svensson hadde ellers vært nøye med å bruke gummihansker under innbruddene. Et par uker senere, den 7. september, klarte de også å identifisere andremann. Det var Sigurd Henning Madsen, født 1907 i Øvre Eiker. Hans foreldre, Emil Madsen og Hansine Pedersen, skal ha vært særdeles lite hjelpsomme da de ble avhørt. Samtidig som det pågikk taktisk etterforskning, ble det også gjennomført en leteaksjon over store deler av Østlandet. To måneder etter drapene ble de to funnet ved Skodsborg i Aremark. De hadde vært over i Sverige, der Svensson hadde sin kjæreste Gina Olsen. Mellom 200 og 300 mann, samt politihunder, var involvert i jakten på drapsmennene. Anton Svensson flyktet mot gården Skolleborg i Aremark. Der ble han omringet og valgte å ta sitt eget liv ved å skyte seg i pannen. Sigurd Henning Madsen overga seg. Han ble dømt for drapene og for 29 andre forhold, og fikk livstids fengsel. Etter prins Haralds fødsel i 1937 ble han benådet. Senere ble det et nytt fengselsopphold, men etter å ha sluppet ut i 1946 klarte han å holde seg på den smale sti. Han stiftet familie og bodde i Hokksund under navnet Henning Sigurd Andersen frem til sin død i 1986.

Minnesmerke

Mot slutten av august 1926 ble det satt opp to kors på Vågårdsåsen til minne om lensmennene. Da de hadde blitt gamle og grå, tok Norderhov arbeiderlag initiativ til å sette opp et nytt minnesmerke på stedet. Det ble avduket av justisminister Bjørn Skaug den 22. august 1981, 55 år etter drapene. Korsene ble stående ved siden av det nye minnesmerket i granitt, og den 8. mai 1999 ble de byttet ut med nye kors.

Kilde: Lokalhistoriewiki

12 Elling M. Solheim (1905 - 1971)

Elling M. Solheim var en norsk lyriker som debuterte i 1925 med diktsamlingen *Preludium*, der han hentet inspirasjon fra skogsarbeiderhverdagen han kjente så godt. Han var en fremtredende dikter fra Ringerike på 1900-tallet og ble i 1999 kåret til århundrets ringeriking. Solheim var høyt respektert både som menneske og dikter, kjent for sine folkelige dikt om arbeidsfolk, skog og natur.

Bakgrunn

Solheim kom fra enkle kår på Veme nord for Hønefoss. Hans far arbeidet i skogen og ved jernbanen, og var kjent som en god historieforteller. Allerede i ung alder ble Elling interessert i litteratur og ønsket å bli lærer. Som 16-åring jobbet han en periode som vikarlærer, men familiens økonomi gjorde det umulig for ham å fullføre utdannelsen. I stedet ble han skogsarbeider som sin far. Han elsket skogen og naturen, men fant arbeidet hardt og monotont.

Solheim var ikke fysisk sterk, og skogsarbeidermiljøet passet dårlig for hans søkende, lyriske sjel.

Forfatterskap

Som 20-åring hadde Solheim sin første diktsamling klar. Den het *Preludium*. Unge vers og var tydelig inspirert av Herman Wildenvey. Et mindre forlag i hovedstaden gikk med på å trykke diktene mot innbetaling av 500 kroner – en betydelig sum for Solheim. Faren skaffet pengene, men forlaget gikk konkurs, og boken kom aldri ut. Til tross for dette fortsatte Solheim å skrive, inspirert av skogen og med en politisk tendens.

Det tok ni år før neste diktsamling kom. Jeg lever idag (1934) ble utgitt på arbeiderforlaget Tiden og ble Solheims gjennombrudd. Han var nå sterkt politisk bevisst, med en sosialistisk og til dels revolusjonær innstilling. Da Lev Trotskij bodde på Ringerike under sitt eksil i 1935-36, besøkte Solheim ham sammen med andre lokale arbeiderlagsmedlemmer. Solheim var aktiv i arbeiderbevegelsen og arbeidet som journalist i Drammensavisen Fremtiden på slutten av 1930-tallet, hvor hans politiske overbevisning var tydelig.

Midt på 1930-tallet merket Solheim fysiske problemer og ble diagnostisert med multippel sklerose. Han kunne ikke lenger utføre kroppsarbeid, men tok sin skjebne med fatning og fortsatte å dikte. Diktsamlingen *Natta og nyingen* (1938) viser en ny side ved hans diktning, skrevet på lokal soknedalsdialekt og med temaer fra hjembygda og arbeidsfolks hverdag. Han ble populær for sitt folkelige uttrykk og for å bidra med taler, leilighetsdikt og

monologer til lokale anledninger. På 1940-tallet kom to nasjonalt inspirerte diktsamlinger som ble godt mottatt.

Fra midten av 1940-tallet ble Solheim sengeliggende. Hans mor stelte ham hjemme, men etter hvert ble det behov for mer hjelp. Sykepleieren Gunhild Hoff kom inn i hans liv og bodde hos ham for å stelle ham døgnet rundt. De utviklet et nært forhold, og Solheim levde i mange år takket være hennes omsorg.

I 1958, etter en offentlig pengeinnsamling, kunne Solheim og Gunhild bygge sitt eget hus i Hønefoss. Deres hjem ble et kulturelt samlingspunkt i Ringerike-distriktet. Solheim pleide omgang med kulturpersonligheter som Mikkjel Fønhus, Einar Skjæraasen, Arne Paasche Aasen, Herman Wildenvey og Odd Eidem, og var kjent for sitt gode humør og sin lune menneskelighet.

Til tross for store smerter og redusert bevegelsesfrihet, ønsket Solheim å være en aktiv del av samfunnet og litteraturen. Hver morgen diktet han sine tanker til Gunhild. Hans dikt beholdt alltid det enkle og jordnære, og han foretrakk tradisjonelle rim og rytmer. Arnulf Øverland skrev i 1948 i et forord til Solheims bok *Ord gjennom årene*: «Så frasefri og ekte, så menneskelig enkel og naturlig er Elling Solheims diktning – der har ikke sprunget en renere kilde i vår folkelige lyrikk siden Rudolf Nilsens dager.»

I sine senere diktsamlinger, som *Leik i grålysningen* og *Dagningen*, viser Solheim en mer innadvendt og kontemplativ side. Han utforsker religiøse og sanselige temaer, og skriver om sin kjærlighet til Gunhild. I 1965 utgav han erindringsboken *Fotefar*, hvor han viste sin tilknytning til den folkelige fortellertradisjonen. Mot slutten av livet uttrykte han at sykdommen hadde gitt ham muligheten til å vie seg fullt og helt til diktningen.

Århundrets ringeriking

Elling M. Solheim døde i 1971. I 1999 ble han kåret til «Århundrets ringeriking» for 1900-tallet. I 2002 ble en del av Solheims dikt, tonesatt av Svein Olav Blindheim, utgitt på CDen Ellings menn.

Portretter

Byste (bronse) av Ståle Kyllingstad, 1942; Ringerike bibliotek, Hønefoss

Utgivelser

Diktsamlinger:

Preludium. Unge vers, 1925 (ikke utgitt)

Jeg lever idag, 1934

Natta og nyingen, 1938

Gro Norge, 1941

Landet lever, 1946

Ord gjennom årene, Hønefoss 1948

Leik i grålysningen, 1954

Synnali, 1958

Dagningen, 1960

Kilder:

Gylseth, Christopher Hals; Norsk biografisk leksikon; Store norske leksikon (2005-2007): Elling M. Solheim i Store norske leksikon på snl.no. Hentet 27. juni 2024 fra snl.no

Minnested i Nordre Park ved fossen

13 og 14 Krigsminner på Hønefoss kirkegård

Kampene i og rundt Hønefoss i 1940 var en del av den tyske invasjonen av Norge under andre verdenskrig. Invasjonen, som begynte 9. april 1940, førte til at Hønefoss og områdene rundt ble involvert i kamphandlinger mellom norske styrker og tyske okkupasjons-tropper.

Den 9. april 1940 startet Operasjon Weserübung, den tyske invasjonen av Norge. Tyske tropper rykket raskt fram gjennom Norge, og etter at hovedstaden Oslo falt, fortsatte de å bevege seg nordover og vestover.

Hønefoss var en strategisk viktig by på grunn av sin plassering ved viktige veier og jernbanelinjer. Området ble raskt en del av den tyske framrykkingen.

14. april 1940: Etter at de tyske styrkene hadde erobret Oslo, begynte de å rykke vestover mot Ringerike, Hønefoss, og videre mot Valdres og Hallingdal. Norske styrker forsøkte å bremse framrykkingen, og det kom til kamper i områdene rundt Hønefoss.

15.-16. april: Norske styrker satte opp stillinger i området rundt Hønefoss for å forsvare byen mot de fremrykkende tyske styrkene. I Haugsbygd var kampene harde,

men de norske styrkene var dårlig utstyrt sammenlignet med de bedre organiserte og utstyrte tyske troppene.

17. april: Norske styrker trakk seg tilbake fra Hønefoss og omliggende områder. Tyske styrker rykket raskt inn og tok kontroll over byen, og det ble etablert tysk administrasjon.

Hønefoss' nærhet til Oslo og viktige transportårer gjorde området viktig for tyske styrker. Kontroll over området var nødvendig for å sikre forsyningslinjene mellom Oslo og de vestlige og nordlige områdene i Norge.

Etter at Hønefoss var erobret, ble området raskt konsolidert som en del av det tyske kontrollregimet i Sør-Norge. De norske styrkene som hadde deltatt i kampene rundt Hønefoss, trakk seg tilbake mot Valdres og andre deler av Sør-Norge hvor kamper fortsatte i noen uker til før kapitulasjonen.

Kampene rundt Hønefoss var en del av den bredere strategien der tyske styrker tok kontroll over Sør-Norge, og bidro til den raske kollapsen av det norske forsvaret i de første ukene av krigen.

Lokale krigsofre

En oversikt i Ringerikes Blad 23.9.1946 viser at 47 militære og 43 sivile ringerikinger ofret livet under krigen. Noen døde i kamper, mens andre ble henrettet. Noen av disse er samlet på Hønefoss kirkegård:

Sivile drept under kampene i Haugsbygd:

Johan Mo Rognerud
28.06.1859 - 15.4.1940

Arne Ingolf Nordstrand
14.7.1919 – 15.4.1940

Åsta Nordstrand
26.2.1924 – 15.4.1940

Lars Larsen
23.6.1918 – 15.4.1940

Oscar Heyerdahl
16.03.1883 – 15.4.1940

Militære krigsofre:

Reinhart Halvorsen
17.1.1887 - 5.9.1944 Skutt på Trandum

Georg Jenserud
21.9.1920 - 5.9.1944 Skutt på Trandum

Einar Bjørndal
7.1.1915 – 15.4.1940 Falt i Haugsbygd

Hans Ellefsrud
30.1.1882 – 15.4.1940 Falt i Haugsbygd

Oscar Johan Engen
2.9.1917 – 28.4.1940 Falt i Follebu

Oscar Alfred Pettersborg
12.3.1921 – 15.4.1940 Falt i Haugsbygd

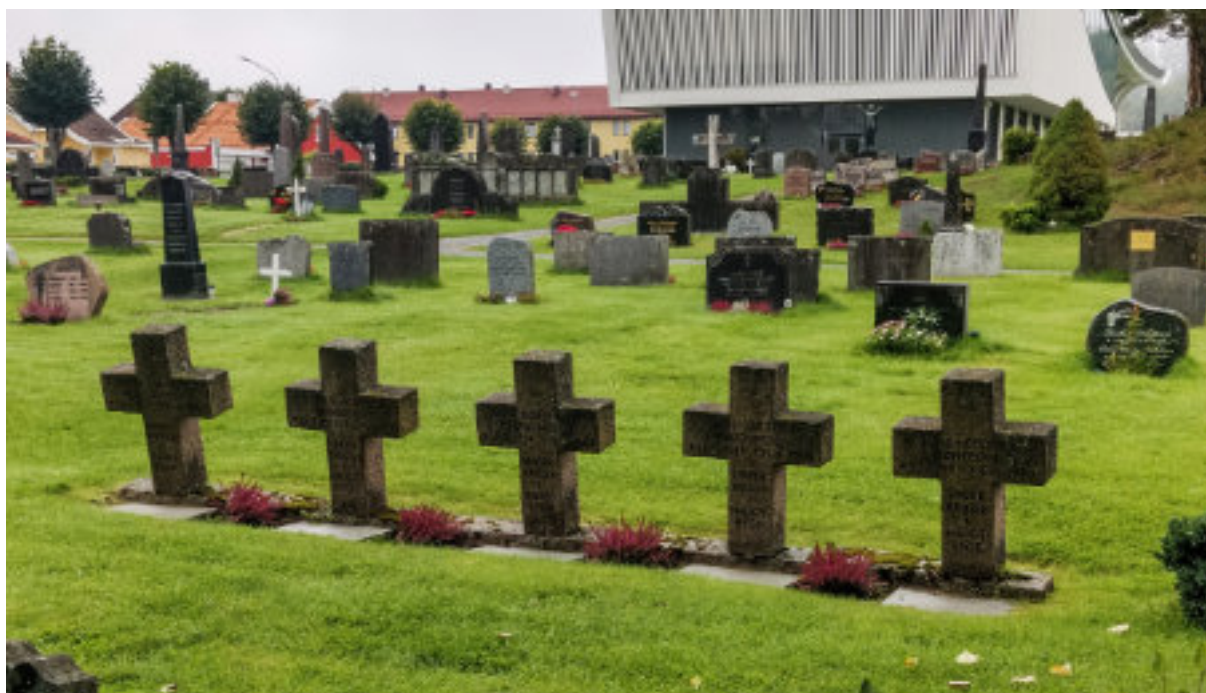
Kolbjørn Kværum
28.4.1916 – 15.4.1940 Falt i Haugsbygd

Nils Lien
11.6.1917 – 11.4.1940 Falt i Bærum

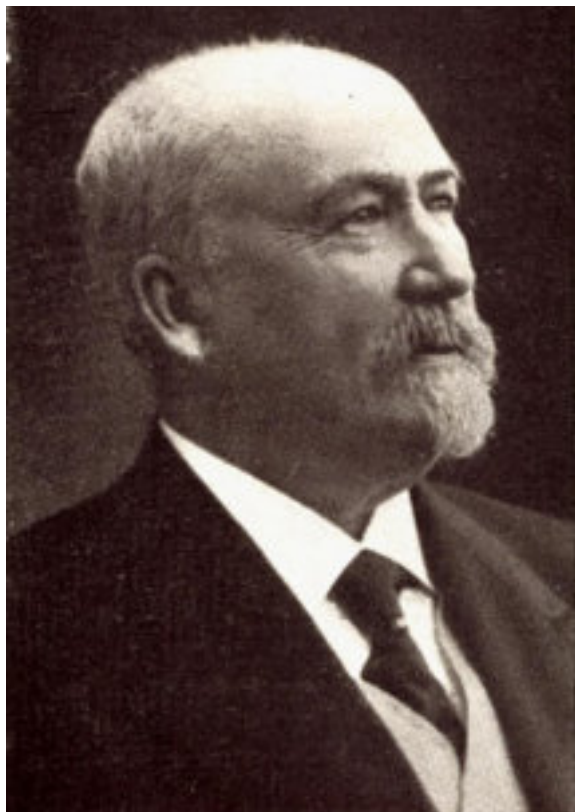
Reidar Heieren
11.12.1916 – 21.9.1944 Skutt i Soknedalen

Arvid Hansen
25.2.1924 – 25.1.1945 Ulykke under patruljering

Erling Hamar
10.2.1919 – 6.6.1944 Torpedert i Kanalen under D-dagen.

15 Ole Røsholm (1839 - 1925)

Brukseier Ole Røsholm var ordfører i Norderhov for partiet Høyre fra 1894 til 1901. Han hadde da vært varaordfører siden 1886. Fra 1878-81 var han valgt inn i formannskapet fra Haugsbygd. Fra 1864 til 1873 hadde han vært medlem av Hønefoss formannskap. Han var derfor godt kjent med kommunale saker da han overtok ordførervervet. I Norderhov herred hadde han dessuten en rekke kommunale og private verv. Han var bl.a. i flere år formann i overligningskommisjonen. I åtte år var han medlem av tilsynsnemnda for Randsfjordbanen, derav tre år som formann, formann i direksjonen for Ringerikes Sparebank 1899-1915, direktør for Randsfjord tremasse- og papirfabrikk, direktør og disponent for Hofs kruttverk og luntefabrikk m.v.

Ole Røsholm var født på Røsholm i Hole den 7.4.1839. Bare 16 år gammel reiste han hjemmefra til Kristiania, der han først var en tid i butikk og senere arbeidet i forskjellige andre forretninger, bl.a. som handelsfullmektig, inntil han høsten 1860 kom tilbake og etablerte seg som kjøpmann i Hønefoss. I løpet av kort tid ble forretningen hans en av de største i byen. Alt i 1862 finner vi Røsholm som brukseier på Ringerike. Sammen med daværende eier av Hov gård i Ullerål, Hans Adolf Rasch, startet han opp en benmølle ved Hofs foss. Et par år senere ble denne utvidet til også å omfatte kruttmølle.

Samme uken som kruttmøllen ble satt i drift, sprang den i lufta. Tre måneder senere var den i stand igjen, men sprang i lufta etter et par timers drift. En måned senere skjedde det samme igjen. Men den kom til slutt i drift. Det ble i april 1898 etablert "Aktieselskabet Nora Luntefabrik" med kristianiagrossererne Lind og Berg som medeiere. I 1904 ble de to selskapene slått sammen til "Aktieselskabet Hofs krudtværk og luntefabrik". Også her var kristianiagrossererne med.

I 1872 kjøpte Røsholm gården Hov og samtidig overtok han hele kruttverket. I 1882 bygde han et tresliperi, Hofs Brug, som på kort tid ble utvidet flere ganger. Men han ga seg ikke med det. I 1891 bygde han en papirfabrikk som også ble utvidet etter hvert. På dette tidspunktet var også sønnen fra første ekteskap, Otto Grundt Røsholm med i virksomheten da han i mars 1891 fikk prokura i firma O.Røsholm. På grunn av virksomheten sin, var Røsholm svært interessert i å få regulert vannstenden i Begnavassdraget og i 1902 fikk han bevilget 30.000 kroner til regulering av Sperillen.

I perioden 1907-1909 var Røsholm stortingsmann for Ringerikes krets.

Som medlem av justiskomiteen, som sammen med landbrukskomiteen hadde

konsesjonslovene til behandling, gjorde han et godt arbeid. Han arbeidet også ivrig for anlegg av Dovrebanen og som formann i jernbanenemnda for Ringerike la han ned mye arbeid for å få Bergensbanen over Ringerike direkte til Oslo.

Ved testament opprettet Røsholm tre legater: 1. Til fordel for Norderhov og Hønefoss barnehjem, 2. "Haugsbygdens Vel" og 3. "Hofs Bruks og Hovs gårds arbeidere".

I testament av 30.6.1914 opprettet han et "fond til mitraljører for Valdres bataljon". Etter at Forsvarsdepartementet anførte at det ikke lenger var behov for dette, ble fondet overført Oslo soldathjems fond.

Han fikk 13.desember 1912 St.Olavs orden av 1.ste klasse for almenntilgjengelig arbeid.

De to englene på søyler i Haug kirke er en gave fra brukseier Ole Røsholm. Han ga også to like engler til Hønefoss kirke, men disse ble ødelagt da Hønefoss kirke brant i januar 2010.

Røsholm var gift første gang i 1862 med Jenny Gunhilde Grundt (f.7.4.1840 - død 9.4.1903) fra Spydeberg og annen gang i 1905 med Mathilde Berg (f.24.11.1860) fra Rud i Lunder.

Han døde i sitt hjem "Lille Hof" på Videren den 13.10.1925, 86 år gammel.

Kilder:

Brenden, Ola: Norderhov kommune, Det kommunale sjølstyre 1837-1937-1945, side 67-69

Norsk Kundgjørelse 10.5.1898

Norsk Kundgjørelse 15.6.1904

Hønefos Tidende 2.10.1897

Norsk Kundgjørelsestidende 18.3.1891

Aftenposten 19.7.1861

Akershusposten 15.10.1925

Ringerikes Blad 16.1.1959

Norges Handels og sjøfartstidende 14.12.1912

Ringerikes Blad 30.1.1999

Heftet Ringerike 1985, side 28

Innstillinger og betenkninger fra kongelige og parlamentariske kommisjoner, departementale komitéer m.m. 1956 Nr.2, side 46

Holm, D. Krohn: Slekten Grundt gjennom 100 år, 1938

Leganger, N.F. : Den Kongelige norske St. Olavs orden : Kort oversigt over ordenens historie og meddelelser om dens nulevende norske medlemmer, med portrætter, 1913

16 Ole Waagaard Tandberg (1876 - 1938)

Ole Waagaard Tandberg ble født i Hønefoss den 24. november 1876, som sønn av kjøpmann Christian Tandberg. Han tok mellomnavnet Waagaard fra morens pikenavn. Tandberg fullførte sin utdanning ved Christiania Tekniske Lærestanstalt i 1899 og fortsatte deretter ved den tekniske høyskolen i Berlin fra 1900 til 1903.

Han opprettet tre legater på til sammen 30.000 kroner: ett for evnerik ungdom som søkte teknisk utdanning, ett til Ringerikes Museum for anskaffelse av museumsgjenstander, og ett hvor rentene skulle brukes til skolereiser for elever ved Oslo-skoler og Hønefoss og Ringerikes middelskoler.

I oktober 1906 grunnla ingeniør O.W. Tandberg "Aktieselskabet Elektrisk Sveising" etter å ha kjøpt O. Kjellbergs elektriske sveisepatenter for Norge. Selskapet hadde en aksjekapital på 25.000 kroner. Det første sveiseverkstedet ble etablert i et skur på Grønliabrygge i 1913. I 1910 ble aksjekapitalen økt til 35.000 kroner, og rettighetene til elektrisk sveising gjaldt hele landet unntatt Bergen og Stavanger.

Tandberg solgte selskapet kort tid etter og startet i 1914 Elektrisk Sveising A/S i Bergen, med en aksjekapital på 60.000 kroner. Han bygde opp dette selskapet før han solgte det til noen skipsredere i Bergen.

I 1917 vendte han tilbake til Hønefoss som en velstående mann og kjøpte gården Nedre Tandberg. Kort tid etter ble gården tatt fra ham på odel.

De siste årene bodde han hos gårdbruker Helge Kihle, men han var ofte på reisefot. Hver vinter tilbrakte han i Nice i Frankrike. I 1936 reiste han rundt Afrika, og året før han døde besøkte han slektninger i Amerika.

Ole Waagaard Tandberg døde i Wiesbaden den 6. april 1938, 61 år gammel. Han ble bisatt ved Hønefoss kapell mandag den 23. mai 1938 klokken 12.00.

Kilder:

- *Ringerikes Blad*, 9. april 1938, 30. mai 1938 og 12. april 1938
- *Industriuseum.no*
- *Handelsregistre for Kongeriket Norge*
- *Kirkegårdskart 01.01.07.004*

Søylen til høyre tilhører Ole Waagaard Tandberg og søylen til venstre tilhører hans foreldre, Christian og Anne Marie.

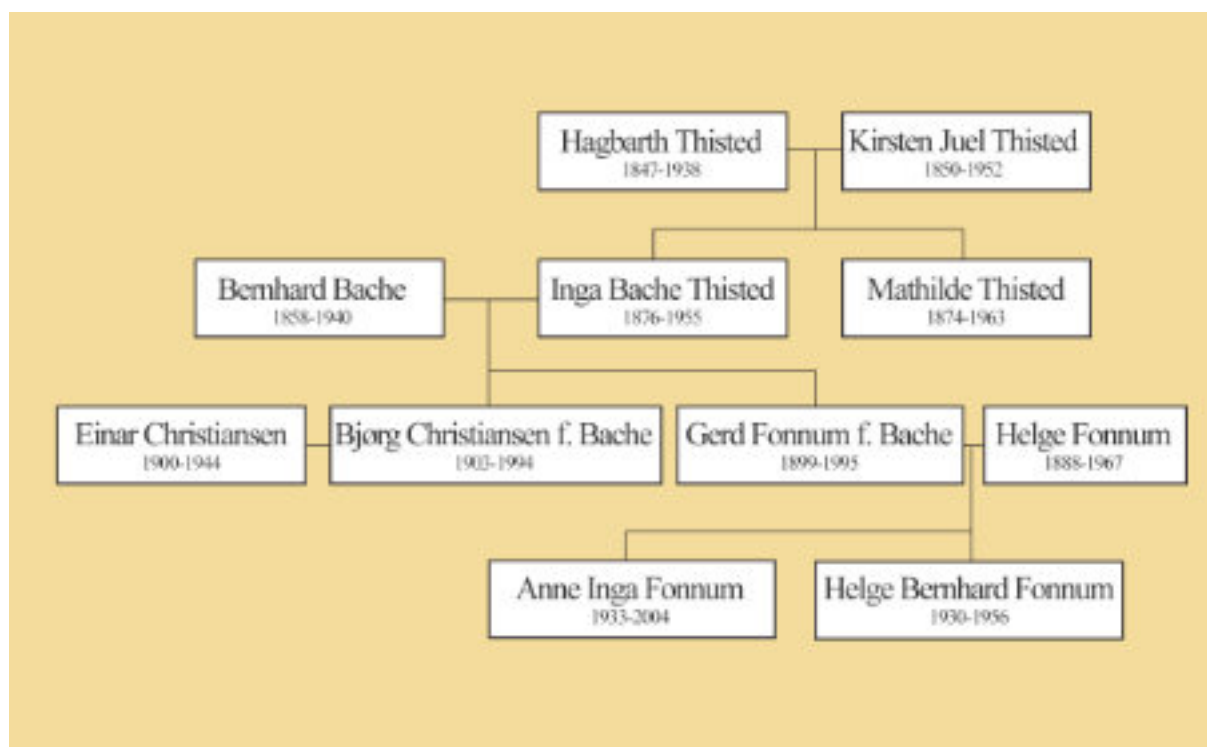
En søyle som ikke er ferdig eller ser ut som om den er brukket av på et gravminne, symboliserer ofte et liv som ble avbrutt eller ufullstendig. Dette kan representere en person som døde ung eller i en tidlig fase av livet, eller en som hadde mye mer å oppnå, men som døde før tiden. Den brukne eller ufullstendige søylen er et kraftfullt bilde på livets skjørhet og det uforutsigbare i menneskets eksistens. Dette symbolet har vært brukt i flere kulturer og epoker for å uttrykke sorg og minner om et liv som ble avbrutt før det naturlig ville ha nådd sin konklusjon.

17 Familene Thisted, Bache og Fonnum

Disse tre familiene, som var sterkt knyttet til hverandre mens de levde, har også funnet sammen i et felles hvilested. Det er tilsammen 11 navn på denne gravstøtten, og noen av dem har satt tydelige spor etter seg i vårt lokalsamfunn.

Navnene er ikke lett å lese. Vi har derfor lagd en oversikt som også viser slektsforholdet mellom personene.

Det finnes mange flere etterkommere i disse slektsleddene, men her har vi bare tatt med de navnene som befinner seg på gravsteinen.

17 Hagbarth Thisted (1847-1938)

Hagbarth Thisted var født i Lærdal 8.mars 1847. Etter endt skolegang reiste han til utlandet for å fortsette sin utdannelse. Han gikk to år ved Handelsinstituttet i Lübeck, var deretter tre år på kontor i London, vel ett år i Paris og fire år i Amerika.

I 1872 kom han hjem til Norge og giftet seg i 1873 med sambygdingen Kirsten Juel. I 1875 var familien registrert med adresse Sofienberggaten 2a i Kristiania. Her forsøkte Hagbarth å drive et glassmagasin, men gikk til slutt konkurs.

Ekteparet Thisted ville etter dette prøve seg som turistverter og var på befarung i Gudbrandsdalen og Vestlandet. Men så dukket Aksel Glatved opp i Kristiania for å selge hotell Glatved. Dette slo de til på, og Kirsten reiste samme dag til Hønefoss for å overta. Heldigvis var kontrakten signert, for broren Lauritz Glatved var ikke informert. Dette var i april 1888.

Thisted var den første som åpnet fast ruteforbindelse mellom Hønefoss og Oslo, idet han drev en rute med charabanc. Det var mye liv foran Glatved hotell når de store charabancer fra Oslo rullet inn fulle av turister, og verten selv og hans frue sto på trammen og ønsket velkommen.

I 1888 - samme året som han kjøpte hotellet, åpnet Thisted det første telefonanlegget i Hønefoss, som den første by i landet som sto i direkte telefonforbindelse med Oslo.

De første fire abonnentene var, foruten Thisted selv, Hadelands Glassverk, brukseier Ole Røsholm og ingeniør Olaus Grøndahl. Julaften 1888 førtes den første telefonsamtalen mellom Hønefoss og Oslo - bare 12 år etter at Graham Bell hadde gjort oppfinnelsen.

En kveld satte Thisted Røsholm og Grøndahl i forbindelse med "Logesalen" i Oslo, slik at de to kunne følge musikkforeningens konsert.

Hagbarth Thisted Foto: Bernhard Bache

Denne første telefonsentralen holdt til i Glatved hotell og ble i mange år bestyrt av Thisted selv. Senere solgte han anlegget til Drammen og Oplands Telefonforening, men fortsatte som bestyrer i Hønefoss.

Hotellet gikk nå inn i en god periode med Kirsten ved roret. Hun elsket å være hotellvertinne. Hun var et ordensmenneske og ble kalt "Kirsten med det store nøkkelknippet". Keiser Wilhelm og kong Oscar II spiste en 8-retters middag hos henne i 1890. Men til hennes store skuffelse solgte Hagbart hotellet i 1899. Han mente at når Bergensbanen ble ferdig, ville ingen ha behov for å stoppe i Hønefoss på vei til Vestlandet. (Bergensbanen ble åpnet i 1909)

Etter at hotellet var solgt, arbeidet Thisted i fire sommere som forretningsfører for Larvik Bad, en stilling han overtok etter anmodning fra badets direksjon.

Omkring århundreskiftet oppførte Thisted en av de første moderne forretningsgårdene i Hønefoss, Thistedgården i Fossveien 1, og

senere en forretningsgård i Stabellsgate. I perioden 1919 - 1926 fikk han oppført to murvillaer i Hofgårdsgate 6 og 8.

I 1898 hadde Ole, Herman og Anton Oppen, Erik Waagaard og Hagbart Thisted dannet aksjeselskapet Hønefoss Elektrisitetsverk, og bygget kraftverk i Kvernvollfossen. Kraftverket produserte strøm til belysning på Veme, Oppen og sentrale steder i Hønefoss og etter hvert til byens industrielle virksomheter. Verket forsynte i 13 år Hønefoss med nødvendig energi. Da Hønefoss fikk sitt eget elektrisitetsverk i 1912 benyttet Thisted den ledige kraften til sine egne eiendommer i byen, hvor han bl.a. hadde bygget mølle og frørenseri.

I mange år var Hagbarth Thisted medlem av Hønefoss bystyre, og her arbeidet han særlig for en bedre ordning av byens tekniske

innretninger. Han ivret således for ansettelse av stadsingeniør, anlegg av vannverk, kloakk, brannstasjon og en regulering av torvhandelen.

Thisted var en av stifterne av Hønefoss og Oplands Turisforening og var æresmedlem av denne foreningen.

Hagbarth Thisted fikk i 1937 Kongens Fortjenestemedalje i gull for almenntilgjengelig virksomhet.

Kilder:

Ringerikes Blad 31.3.1938

Buskeruds Blad 15.4.1942

Folketelling 1875 for 0301 Kristiania kjøpstad

Abelgård, Else Marie: Hagbart Thisted - en iderik borger i en ung by, Heftet Ringerike 2001

Aftenposten 5.7.1890

Fossveien 1 under oppføring.

Foto: Knut Espe /Buskerud Fylkesfoto

En dagstur fra Oslo til Hønefoss

På slutten av 1800-tallet var reisen fra Kristiania (nå Oslo) til Hønefoss en omfattende og tidkrevende affære, selv om transportmulighetene gradvis hadde blitt bedre med utviklingen av veier og jernbane.

De første reisende på denne strekningen måtte ofte bruke hest og kjerre, og reisen kunne ta mange timer, avhengig av værforholdene og veistandarden. Ringeriksveien, som gikk gjennom Krokskogen, var en av de mest brukte rutene. Denne veien var kjent for å være både svingete og bratt, særlig ved Krokkleiva, hvor man måtte forsere høydedraget for å komme ned til Tyrifjorden. De som hadde råd til det, kunne leie hest og vogn fra skystasjoner langs ruten, hvor hestene ble byttet ut med friske for å holde tempoet oppe.

En stor forbedring kom med åpningen

av Randsfjordbanen i 1868. Denne jernbanelinjen gikk fra Drammen til Randsfjord, og hadde et stopp på Hønefoss. For å komme til Drammen fra Kristiania, kunne man ta tog fra Kristiania Vestbanestasjon (Vestbanen). Denne reisen tok mellom to og tre timer, avhengig av rutetabellen, og ga passasjerene en betydelig mer behagelig reise enn den gamle veien over Krokskogen.

Selv om jernbanen forenklet reisen, var det fortsatt nødvendig å bytte tog i Drammen for å komme til Hønefoss. Denne ruten gjorde det mulig å frakte varer og passasjerer raskere og mer effektivt enn tidligere, men det var fortsatt langt fra den hurtige og sømløse transporten vi kjenner i dag. Reisende fra Kristiania til Hønefoss på slutten av 1800-tallet måtte derfor være forberedt på en reise som kunne ta store deler av dagen.

En charabanc var opprinnelig en hestetrukket vogn med benker for passasjerer, brukt hovedsakelig til utflukter. Den ble senere motorisert som en åpen buss, populær på 1800- og tidlig 1900-tallet for gruppeutflukter og turisme. Charabancer hadde ofte flere seterader og var en tidlig forløper til moderne turistbusser. Ordet kommer fra fransk "char à bancs," som betyr "vogn med benker."

Foto: Wikimedia

17 Bernhard Bache (1858 - 1940)

Bernhard Bache ble født 9. juli 1858 i Hurum, som sønn av skipper Konrad Meyer Bache og Karoline Marthine Winge. Han ble konfirmert 12. april 1874 med karakteren "Udmærket Godt," og allerede som ung viste han stor lovende akademisk kapasitet.

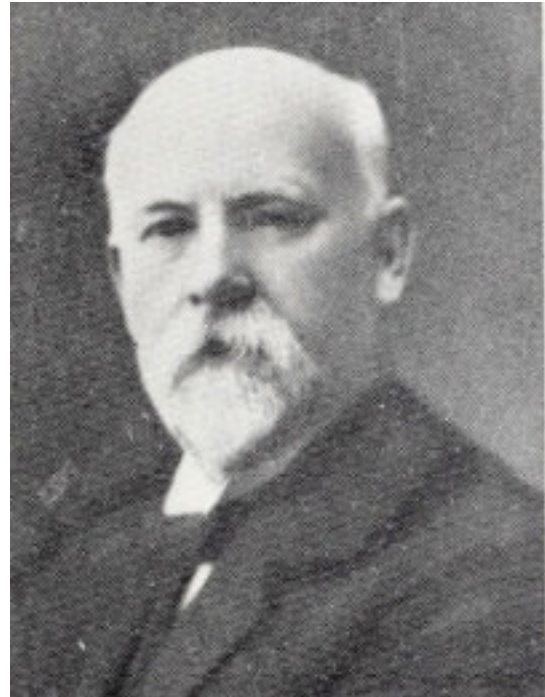
I 1876 begynte Bache på sine juridiske studier, og i 1881 ble han juridisk kandidat. Samme år startet han sin karriere som fullmektig hos sorenskriver Andreas Faye, før han etter hvert etablerte sin egen sakførerforretning i Hønefoss. Etter mange år som en av byens mest fremtredende advokater, gikk han av med pensjon og overlot praksisen til sin mangeårige kompanjong, advokat Schrøder.

Bache var også sterkt engasjert i det kommunale liv. Han ble valgt inn i formannskapet og var ordfører i Hønefoss i to perioder: fra 1889 til 1901, og deretter fra 1905 til 1906. Gjennom flere år hadde han også andre viktige verv, som overformynder, formann i ligningsrådet fra det ble opprettet, og formann i Brennevinssamlagets styre. Han var også ett år konstituert som fogd i Ringerike, og han var i lang tid formann i Hønefoss Sparebanks direksjon samt medlem av tilsynskomiteen for Randsfjordbanen. I tillegg var han fast aktor ved meddomsretten, noe som gjorde ham til en sentral skikkelse i det lokale rettsvesenet. Bache var også medstifter av Katfoss Cellulosefabrikk, en av regionens viktige industribedrifter.

Privat var Bernhard Bache gift med Inga Thisted, datter av Kirsten og Hagbarth Thisted. I 1900 bodde familien i Storgaten 15 i Hønefoss, sammen med barna Leif og Gerd, samt nevøen Bjarne Basberg. Deres tredje barn, Bjørg, ble født i 1903.

Bache var også en entusiastisk amatørfotograf, og mange av hans fotografier ble senere tatt vare på av hans

barnebarn Tov Tinnbo. Før sin død overlot Tinnbo disse verdifulle bildene til Buskerud Fylkesfoto. Takket være Baches lidenskap for fotografi, har vi i dag et unikt innblikk i livet i Hønefoss rundt århundreskiftet.

Bernhard Bache døde 2. august 1940 i Hønefoss, etter et liv preget av både juridisk innsats, samfunnsengasjement og en kjærlighet til dokumentasjon av sin samtid.

Kilder:

Folketellingen 3.12.1900

Ringerikes Blad 5.8.1940

Ministerialbok for Garnisonsmenighetens prestegjeld 1870-1880

17 Helge Fonnum (1888–1967)

Helge Fonnum ble født 23. januar 1888 i Ål, Hallingdal, og kom til å prege både skoleverket og samfunnslivet i Hønefoss gjennom en lang og virkningsfull karriere. Etter å ha tatt examen artium i 1908 og gjennomført Krigsskolens første avdeling i 1909, fulgte en rekke akademiske prestasjoner. Han avla teologisk embetseksamen i 1914 og språklig-historisk embetseksamen i 1916, med tysk og historie som bifag. I 1917 fullførte han også pedagogisk eksamen, noe som la grunnlaget for hans lange yrkesliv som pedagog.

Samme år ble Fonnum ansatt som overlærer ved Hønefoss kommunale høyere almen-skole, der han skulle bli en sentral skikkelse i de kommende tiårene. I 1937 ble han utnevnt til rektor, en stilling han innehadde fram til 1959. I sine 42 år i skoleverket, hvorav 22 år som rektor, satte han dype spor som en kunnskapsrik, dyktig og respektert leder.

Fonnum var spesielt glad i historie, og det ble sagt at han gjorde hver historietime til en levende opplevelse for elevene. Hans imponerende fysikk – over 1,9 meter høy – ble et symbol på hans autoritet i klasserommet, men det var hans intellekt og evner som formidler og leder som virkelig fikk ham til å rager over de fleste.

Rektoren var også aktiv utenfor skolen. Han var en drivkraft i folkeopplysningsarbeidet, blant annet som formann i Hønefoss Folkeboksamling og Hønefoss Folkeakademi. Hans interesse for lokalhistorie resulterte i at han var medforfatter av Ål Bygdesoge sammen med K. Svartberg, og han skrev en rekke artikler om kulturhistoriske temaer. Fonnum var også sterkt engasjert i fagforeringsarbeid gjennom Norsk Lektorlag og hadde flere tillitsverv, blant annet i Hønefoss Sparebank.

I 1929 ble han gift med Gerd Bache, datter av Bernhard Bache.

Krigsårene 1940–45 skulle sette hans lederevner på prøve. Som en uavhengig og

sterk personlig leder havnet Fonnum raskt i konflikt med okkupasjonsmyndighetene. Han ble arrestert og sendt til Kirkenes på tvangsarbeid, men selv der utøvde han sin innflytelse med ro og autoritet. Da han returnerte til Hønefoss, ble han snart arrestert igjen og sendt til Grini fangeleir. På Grini ble Fonnum en viktig lederskikkelse blant de fengslede lærerne, og mange la stor vekt på hans beslutninger og veiledning.

Etter krigen ble Helge Fonnum mottatt som en helt, ikke bare av skolens elever og lærere, men av hele byens befolkning. Hans innsats under krigen ble beundret og husket som et eksempel på motstand og lojalitet til norske verdier.

Da han pensjonerte seg i 1959, fortsatte Fonnum å være en del av skolehverdagen. Han dukket opp på lærerværelset nesten daglig under spisefriminuttet med sin matpakke, og viste at han fortsatt følte en dyp tilknytning til kollegene og institusjonen han hadde ledet med stødig hånd.

For sine mange bidrag til skole, folkeopplysning og lokalhistorie, ble Helge Fonnum tildelt Kongens Fortjenstmedalje i gull i 1959.

Helge Fonnum døde 1. juli 1967 og ble bisatt i Vestre krematorium i Oslo 7. juli samme år. Han etterlot seg et varig ettermæle som en rektor og samfunnsbygger av stor betydning for både Hønefoss og det norske skoleverket.

Kilder:

Ringerikes Blad 5.7.1967, 3.7.1967

Lundby, Einar: De norske lærernes kamp i 1942

Syvertsen, Arnfinn: Den høyere skolen i Hønefoss 1884-1984

18 Julius Bendixen (1864 - 1952)

Julius Bendixen var en av de aller siste sliperiarbeiderne i Hønefoss. Han ble født 27. desember 1864 og døde 1. august 1952. Skrivemåtene Bendixen og Bendiksen ble brukt om hverandre, men på gravminnet står det Bendixen.

Han giftet seg med Petra den 22. november 1885 i Norderhov kirke. Petra brukte etternavnet Haakonsdatter etter faren, men på gravminnet står det Wang som hennes pikenavn.

I folketellingen fra 1900 står følgende personer oppført på adresse Ullerålgata 20:

Julius Bendiksen, bruksarbeider (formann), født 1864

Petra Bendiksen, hustru, født 16. januar 1857 på Toten (oppholdssted: Drammen sykehus)

Haakon Bendiksen, ugift sønn, født 1888

Sverre Bendiksen, ugift sønn, født 1889

Kristine Bendiksen, ugift datter, født 1892

Reidar Bendiksen, ugift sønn, født 1895

I 1910 er Petra tilbake i Ullerålgata igjen. Her bor også barna Haakon og Kristine, men Sverre og Reidar er ikke oppført. I stedet er Fritjof Bendiksen, født 19. mai 1895, registrert.

Ved folketellingen i 1920 står Julius oppført som aleneboende i Ullerålgata 20. Barna hadde flyttet ut, og hustruen døde den 7. januar 1914.

Ved årsskiftet 1928/29 ble Julius Bendiksen tildelt Norges Vels medalje for lang og tro tjeneste. Han arbeidet da som vedrener og hadde vært ved Hønefoss Bruk i 40 år.

Han var politisk aktiv og sto på listen til Avholdspartiet under kommunevalget i Hønefoss i 1934, men fikk ikke nok stemmer til å bli valgt inn.

I juni 1936 holdt Julius Bendiksen auksjon over inventar og sin bolig i Ullerålgata 20A. Den 21. juni 1936 flyttet han til gamlehjemmet. Boligen ble samme høst solgt til Hans M. Hansen for kr 1.250,-

I forbindelse med hans 85-årsdag 27. desember 1949, sto følgende notis i Ringerikes Blad:

"Julius Bendiksen, Hønefoss Gamlehjem, fyller tredje juledag 85 år. Han er en av de få gjenlevende bruksarbeidere i Hønefoss - en av den gode gamle garde. Han har alltid vært en vennlig og hyggelig mann, som har hatt mange venner, og avholdt er han også på gamlehjemmet, hvor han har bodd i mange år."

Julius Bendixen døde på Drammen sykehus lørdag den 5. juli 1952. Han ble bisatt i Drammens krematorium den 10. juli 1952, men urnen ble satt ned på Hønefoss kirkegård. Her er han gravlagt sammen med sin kone Petra og sønnen Haakon Nicolai.

Kilder:

Hftet Ringerike 1928, side 24

Drammens Tidende 1.8.1952

Ringerikes Blad 24.12.1949

Ringerikes Blad 18.6.1936

Ringerikes Blad 10.9.1936

Ringerikes Blad 17.3.1966

Folketelling 1900 for 0601 Hønefoss kjøpstad

Klokkerbok for Norderhov prestegjeld, Norderhov sokn 1877-1887, side 262

Ringerikes Blad 8.7.1952

AUKSJON.

Lørdag den 20. d. m. kl. 2 avholdes auksjon i Ullerålsgt. 20 a, forlangt av Julius Bendiksen grunnet fraflyttelse. Der selges: spisebord, m/ plater, divan, piedestal, vaskeservant, sengebenk, spill m/ bord, enkelt seng m/ madrass, sengkler, regulatorur, gyngestol, bord, stoler, lysekro, kikkert, 6 sølv spiseskjeer i etui, 6 sølv teskjeer i etui, kjøkkentøi, haveredskap m. m. m.

Videre opropes husene Ullerålsgt. 20 a. på festet grunn. Et antagelig bud kan ventes approbert på stedet. Kondisjonene erfares ved auksjonen eller ved henv. til undertegnede.

Alt salg foregår kun mot kontant.

Bj. Rastad og O. Engen.

Julius var 72 år da han bestemte seg for å flytte til "Gamlehjemmet", som den gang var kjent som Hønefoss Hvilehjem. Dette var en tidlig forløper til dagens sykehjem. På den tiden fantes det ingen hjemmesykepleiere, og kriteriene for å få plass på Hvilehjemmet var mindre strenge enn de som gjelder for sykehjem i dag. I en annonse publisert i Ringerikes Blad den 18. juni 1936, ser vi at Julius solgte både huset sitt i Ulleråls gata og alt inventaret før han flyttet inn på Hønefoss Hvilehjem.

Fakta om Hønefoss Brug

Hønefoss Brug ble anlagt som Hønefoss Træsliberi i 1880 av industripionéren Christian August Anker (1840–1912) fra Halden, bror av Herman Anker.

Hønefoss Træsliberi startet sin produksjon av tremasse i 1881. Sliperiet hadde en årsproduksjon på ca. 7 000 tonn til å begynne med, økende opp mot ca. 15 000 tonn omkring år 1890.

Allerede i 1885 ble det bygd en liten kraftstasjon i fossen som skulle gi sliperiet innvendig belysning. Slipesteinene var også direktdrevne av turbinene, noe som ga betydelig økt effekt i forhold til det som var vanlig på denne tiden.

I 1893 ble tresliperiet solgt til det engelske firmaet Edward Lloyd Limited, som blant annet eide Lloyd's Illustrated London Newspaper og Daily Chronicle i London, og hadde stort behov for tremasse til sine papirmaskiner ved Themsen.

I 1918 kjøpte de to tidligere kommunene Hønefoss og Norderhov Hønefoss Brug av Lloyd. Lloyd fortsatte å drive tresliperiene som leietaker fram til 1936, da virksomheten ble nedlagt for godt. Kommunenes oppkjøp dreide seg om å sikre rettighetene til vannkraften, og allerede i 1920 sto Hønefoss kraftstasjon klar.

19 Maren Glatved (1809–1885)

Maren Glatved. Utsnitt fra foto av Knud Knudsen

Man kan ikke snakke om Maren Glatved uten å nevne Glatved Hotell. Hennes egentlige navn var Maren Asledatter, født Semmen.

Glatveds Hotel var et fasjonabelt og ærverdig trehotell bygget i sveitserstil, beliggende på Bilthuggertangen i Hønefoss. Hotellet hadde 60 rom, tre spisesaler og flere salonger, men det brant ned til grunnen natt til 3. desember 1941 og ble aldri gjenoppbygd. Fra 1853 til 1902 fungerte hotellet som tingsted og kommunelokale for Norderhov herredskommune.

Hotellet lå på odden der Randselva og Begnaelva møtes, like nedenfor Hønefossen på nordsiden. Det var kjent for sin vakre og romantiske beliggenhet og tiltrakk seg mange turister og notabiliteter, blant annet de amerikanske presidentene Ulysses Grant og Woodrow Wilson, Baron Rothschild, Keiser Napoleon III, Kong Oscar II, Keiser Wilhelm, Ole Bull og Fridtjof Nansen med flere.

Hotellbygningen stammer fra 1776, da

sagfogd Lars Ridder bygde et stort hus med mansardtak på Bilthuggertangen. Nils Christian Glatved kjøpte stedet for å drive landhandleri i 1796. Sønnen Lars Malsten Glatved fikk i 1838 bevilling til å drive gjestgiveri der, men det var først etter hans død i 1848 at hotellet ble berømt, da enken Maren Asledatter, født Semmen (1809–1885), tok over driften. Lokalt ble hun kjent som «Madame Glatved».

Etter en ombygning i 1872 fremstod hotellet som en av Norges flotteste bygninger i sveitserstil. I hotellets biljardsalng var det flere flotte veggmalier med motiver fra Hønefoss, malt av Peder Aadnes i 1781. Rundt hotellet var det en 10 dekar stor, meget velstelt hage som strakte seg ned mot elvekanten.

Axel Glatved overtok hotellet etter sin mor på hennes eldre dager, men solgte det i 1888 til Hagbart Thisted. På 1890-tallet ble Glatveds Hotel regnet som et av de to beste hotellene i Norge, sammen med Hotel Victoria i Oslo. Begge hadde tre stjerner i den kjente Baedeker-guiden. Thisted solgte imidlertid hotellet videre i 1900, og frem til det brant ned i 1941 hadde hotellet flere eiere. Brannen startet etter en fest for tyske offiserer, men brannårsaken ble aldri avklart. Hotellet ble ikke gjenreist.

Kilder: Wikipedia

20 Gulbrand Johnsen Skøien (1836–1927)

Gulbrand Johnsen Skøien, ofte omtalt som G.J. Skøien, ble født 6. september 1836 i Norderhov og døde 4. mai 1927 i Hønefoss. Han var gift med Sigrid Skøien, født 19. desember 1846 i Hallingdal, som gikk bort 9. juni 1928 i Hønefoss.

Som lærer, kirkesanger og klokker satte G.J. Skøien dype spor i lokalsamfunnet. Han ble utnevnt til æresmedlem av Hønefoss Håndverkerforenings Sangkor i 1919, en utmerkelse han var den første til å motta. Han ble også hedret med Borgerdådsmedaljen i sølv. Han fikk også Kongens fortjenestemedalje 1.7.1918.

I folketellingen fra 1865 var Gulbrand Johnsen oppført som ugift skolelærer bosatt på Hønen. Etter hvert arbeidet han ved flere skoler i distriktet, og avsluttet sin karriere ved Hønefoss skole.

I 1910 bodde han sammen med kona Sigrid og deres ugifte sønn, Iver Reinhardt, på Vesterntangen i Falsensgate 3. Sønnen arbeidet som jernbanekontorist. Skøien gikk av med pensjon som lærer 1. august 1907, etter imponerende 50 år i yrket. Han var da 71 år gammel og mottok en årlig pensjon på 500 kroner. Selv etter at han pensjonerte seg fra lærergjerningen, fortsatte han som kirkesanger.

Skøien ble over 91 år gammel og var frisk hele livet, bortsett fra den siste måneden før han døde. I 1926 rakk Gulbrand og Sigrid å feire sitt diamantbryllup, året før hans bortgang.

Ved hans død ble det arrangert en omfattende markering. Dødsannonsen stod i Ringerikes Blad i tre dager, og hele 80 personer ble invitert til middag, som ble holdt ved «det store bord» i Glatveds gamle tingstue. Etterpå ble det servert kaffe avec i salongene.

Sigrid Skøien - av nærmeste venner og kjente ofte kalt "Gamlemor Skøien", døde bare ett år etter sin mann. Hun vokste opp hos madam Glatved i Glatvedgården. Her gikk hun på skole i Riperbakken og senere i Bakkesalen. Men når det var travelt i Glatvedgården, ble hun ofte hentet hjem for å "gå i praksis". Etter at hun var konfirmert, ble hun stuepike på hotellet, og da madam Glatved også hadde ansvaret for servering av mat ombord på dampskipet "Anna Kolbjørnsen", fartet hun to somre med dette. Skipet, som tok 240 passasjerer, gikk i rute mellom Kvernbergsund i Hønefoss, Svangstrand og Vikersund.

Nitten år gammel ble Sigrid gift med den ti år eldre Gulbrand Skøien.

Kilder:

Skolebladet, vol 12 Nr 1-52 side 202

Handelsregistre for Kongeriket Norge 1893, side 694

Hønefoss og Oplands Socialdemokrat 16.9.1926

Ringerikes Blad 21.3.1962, 12.5.1927, 13.6.1928

Harsson, Margit: Terra Buskerud

Klokkerbok for Hønefoss prestegjeld 1870-1887

Hønefoss, Byens historie, side 105

Folketelling 1865 Ullerål krets

Folketelling 1870 Hønefoss

Folketelling 1875 Hønefoss Nordre del

Folketelling 1910 for Hønefoss

Folketelling 1920 for Hønefoss

Muntlige kilder:

Iver Skøien jr. Marte Inger Stubberud

Familien Skøien i 1910

Bakerste rekke. Gustav Skøien, Iver Skøien, Ingeborg Heieren, Sigrid Heieren, Johan Skøien

Foran. Karen Skøien, Sigrid Skøien, Gudbrand Skøien, Guri Skøien

Foto: Buskerud Fylkesfotoarkiv

Medaljen for borgerdåd

Medaljen for borgerdåd, også kalt Borgerdådsmedaljen, er en norsk, sivil utmerkelse tildelt mellom 1821 og 2004. Medaljen for borgerdåd er den høyeste rangerte utmerkelsen i Norge etter Krigskorset. Medaljen ble tildelt av Kongen i statsråd, etter innstilling fra Justisdepartementet, og var dermed i praksis en fortjenstmedalje der tildeling var under kontroll av regjeringen. Regjeringen vedtok i 2004 at Medaljen for borgerdåd ikke lenger skal utdeles. I dag er St. Olavs Orden den høyeste utmerkelsen en nordmann kan motta for sivile utmerkelser. Krigskorset har høyere rang, men gis kun for innsats i krig.

21 Fridthjof Jørgensen (1875 -

Madonnafiguren på dette gravstedet er en kopi av en figur som Fridthjof og hans kone Olga så på en gravlund i Wien under en europareise i 1930. De lovet hverandre da at når den tiden kom, skulle en slik figur pryde deres eget gravsted. Fire år senere, i 1934, døde Olga og Fridthjof fikk laget maken til den de hadde sett i Wien.

Gullsmed Fridthjof Jørgensen er "hoved-person" på dette gravminnet. Han ble ved sin død i 1963 omtalt som en av byens eldste og mest kjente borgere. I Ringerikes Blad sto følgende omtale etter hans død:

"Han var født 29. desember 1877 og nådde således den høye alder av 87 år. Hans ranke og staute skikkelse på vandring til og fra gullsmedforretningen var som et kjent trekk i bybildet. Helt til for kort tid siden var han i virksomhet i forretningen og var byens eldste håndverker med 72 år i gullsmed-faget.

Fridthjof Jørgensen begynte allerede som 15 år gammel i lære hos faren, J. Jørgensen, som drev gullsmedforretning i Hønefoss. I 1899 overtok han sammen med broren, avdøde Thv. Jørgensen, farens forretning som var grunnlagt i 1871. Etter brorens død drev han forretningen frem til 1945, da han overlot den til sin sønn, gullsmed Johan Jørgensen. Fridthjof Jørgensen var en meget dyktig gullsmed og hans spesialisering var gravering. Det var dette spesialarbeidet han særlig ofret seg for på sine eldre dager. Jørgensen var i sin tid medlem av Hønefoss bystyre og i mange år forliksdommer. Han var høy frimurer. Jørgensen var meget interessert i idrett og var en av idrettsforeningen Livs stiftere i 1895, og var foreningens formann 1905-1906 og 1909-1910.

Gullsmed Fridthjof Jørgensen var en kjent og respektert borger, en grunnsolid håndverker av den gamle, gode skole. Om ham kan man trygt si at han var en håndverkets adelsmann, som levde og åndet for sitt virke og sin by helt til det siste. Vi lyser fred over hans minne."

Han ble bisatt i Vestre krematorium, nye kapell onsdag den 15.mai 1963.

Men den første gullsmeden i familien Jørgensen, var hans far Johan Jørgensen. Han var født i Drammen i 1837 og hadde sin læretid hos gullsmed Bryde i Drammen fra 1853 til 1858. Han arbeidet deretter som "vandrende svenn" i Stockholm og Tyskland, vesentlig i Hamburg. Etter at han kom hjem til Norge, arbeidet han hos forskjellige mestere i Drammen, hvor han drev eget verksted for drammensgull-

smedene allerede et par år før han etablerte seg i Hønefoss.

I Ringeriges Ugeblad for 19.oktober 1871, sto følgende annonse:

"Jeg tillader mig herved at underrette om, at jeg har nedsat mig som Guldsmid her i Byen, anbefalende saavel mit Udsalg af ferdigt Guld- og Sølvarbeide, samt Sølvplet, ligesom udførelse af og Reparationer af Alt under Guldsmideriet henhørende, lovende Enhver smukt og solid Arbeide til billigst beregnede Priser."

Til å begynne med var forretningen i "Overretssagfører Holmboes Gaard", men allerede i 1876 flyttet han inn i egen gård - en gård som fortsatt drives og eies av familien.

Familien Jørgensen har to gravsteder. Det store gravstedet med madonnafiguren er for Fridthjof Jørgensen, hans barn og en svigerdatter. På sydsiden av kirken er gravminnet til den første gullsmeden, Johan Jørgensen, hans kone Gina og barnebarn Johan med sin kone Eva. Der hviler også Fridthjof Jørgensen jr's kone Rønnaug. På bildet ser vi Fridthjof Jørgensen jr.

Johan Jørgensen døde i 1901, men allerede 1. juli 1899 var firmaet overtatt av hans to sønner Thorvald og Fridthjof. Thorvald var utdannet gullsmed hos David Andersen og Fridthjof hos sin far.

I 1926 begynte Fridthjofs sønn, Johan Jørgensen (Født i 1901), å arbeide i forretningen. Han overtok forretningen etter sin far i 1945. Hans sønn, Fridthjof Jørgensen jr. begynte i firmaet i 1954. Fram til 1963 arbeidet tre generasjoner under samme tak. I 1980 overtok Fridthjof Jørgensen jr. forretningen. Også det femte leddet - Johan Jørgensen jr. ble utdannet gullsmedmester og gikk inn i forretningen.

Etter hvert som tidene forandret seg, ble det stille dager i det gamle gullsmedverkstedet. Siste skudd på stammen, Johan Jørgensen jr., avviklet gullsmedvirksomheten og driver i dag Værket Industribar i de samme lokalene

Kilder:

Gravstøttene på Hønefoss kirkegård
Fridhöfe Wien GmbH
Ringerikes Blad 18.10.1941, 17.10.1946,
11.5.1963, 18.5.1963, 18.10.1971,
13.9.1991, 12.5.2010.

Kirkeverge Kjetil Gjærde og gullsmed Frithjof Jørgensen. Foto: Frode Johansen/Ringerikes Blad

Etter kirkebrannen i Hønefoss 26. januar 2010 var kirkesølvvet, som hadde ligget i kirkens safe og ble reddet, dekket av et tykt, fettete lag med sot. Vaser, kalkbegre, lysestaker, en spesiell nattverdbolle og et unikt døpefat ble overlatt Fridthjof Jørgensen jr. for rensing, sliping, polering, kjemisk bad og ny polering.

Døpefatet fra 1905 ble laget av hans bestefar Fridthjof Jørgensen i 1905. Selv ble han døpt i det samme fatet i 1931.

Idéen til det todelte døpefatet kom fra prost Christophersen. Den ene delen var for rent vann og den andre for det vannet som rant ned fra barnets hode. Tanken var at det ikke skulle bli spredt lus fra et barn til et annet.

Tekst, layout og design: Frank Tverran
Utgitt av Ringerike kirkelige fellesråd med støtte fra Hønefoss
menighetsråd, Sparbank I-stiftelsen Ringerike og Tunsberg
bispedømme